

[B] **ALS EEN NEUSHOORN DOOR DE MUNTEN-COLLECTIE. LODEWIJK VAN OORD EN HET RENDEMENTSDEKEN**

Het zal je gebeuren. Sta je op het punt je internationaal vermaarde collega Simon Jagtman op te volgen als hoogleraar antieke numismatiek te Leiden, krijg je van een gehaaide interimmer in het College van Bestuur te horen dat je instituut wordt opgedoekt. Omdat het te weinig “rendement genereert” en niet past in het “excellencietraject dat we hebben ingezet”. Tja, tegen dat soort bulldozerargumentatie is de introverte, licht-autistische Wijnand Struif natuurlijk volkomen weerloos. Gelukkig is de flamboyante Jagtman er nog om hem aan te vuren. Samen met de coole derdejaars archeologe Taziri Azulay zet Struif alles op alles om het bestaansrecht van zijn instituut aan te tonen en het van de ondergang te redden. De muntencollectie wordt in 3D gedigitaliseerd, Jagtman maakt zijn opwachting in alle denkbare media, Struif en zijn studente publiceren er lustig op los. Net als in Van Oords debuutroman *Albrecht en wij* uit 2014 draait het in *Alles van waarde* om de vraag: hoe verhouden wij ons met de kansen en bedreigingen van de moderne tijd?

In *Albrecht en wij* heeft directeur Edo Morell de tomeloze ambitie om zijn Amsterdamse dierentuin door middel van een aantal “strategische plannen” en spectaculaire vernieuwingen te behouden voor de toekomst. Hij transformeert een deel van het terrein tot een stukje “Afrika aan de Amstel”; laat Albrecht, ’s werelds laatste mannelijke neushoorn, met veel tamtam invliegen om bij de twee reeds aanwezige vrouwtjesneushoorns voor nageslacht te zorgen en rekruteert een knappe Zuid-Afrikaanse neushoorn-expert om een en ander in goede banen te leiden.

Juist zij is degene die zich tegen Morells megalomane aspiraties verzet en hem erop wijst dat een dier meer is dan alleen een attractie.

Albrecht en wij zit met zijn maatschappijkritische thematiek goed in elkaar en na een wat stroperige eerste helft (met een gewaagd gebrek aan urgentie) leest de tweede helft vlot weg. De enerverende parachutering van Albrecht in een vol voetbalstadion is een fraaie pastiche op de massahysterie die tegenwoordig om de haverklap de kop opsteekt. Tegelijk is deze scène een symptoom van de aandoening waar de hele roman aan lijdt: ongeloofwaardigheid. Waarom zouden de burgemeester, de minister-president en de staatssecretaris van Cultuur tijd vrijmaken om naar het neerdalen van een neushoorn in een voetbalstadion te komen bekijken? Het is allemaal van een groteske overdrijving die je als lezer uiteindelijk de schouders doet ophalen, zoals je je ook bij het neertakelen van Albrecht bij zijn entree in de dierentuin al afvroeg hoe plausibel het is dat daar de gehele wereldpers live verslag van doet.

Ook in *Alles van waarde* staat de geloofwaardigheid soms danig op de tocht. In het begin van het boek heeft Struif in de faculteitsbibliotheek een wetenschappelijke publicatie nodig waar hij niet bij kan. Nu lijdt hij aan hoogtevrees, dus hij vraagt Taziri, de aantrekkelijke studente die op die dag voor het eerst invalt als bibliothecaris, het boek voor hem met een trapje van de plank te halen. Maar ook zij kan er niet bij. Ze heeft "echt even een zetje nodig". "Opnieuw stak ze haar billen uit. 'Toe dan! Raak me maar aan. Een... Twee... Drie...' Wijnand kon niet veel anders dan gehoorzamen. Hij balde een vuist en duwde die heel voorzichtig tegen haar legging. Hij kon haar lichaam voelen, door het textiel heen, ondanks het feit dat hij maar zo weinig mogelijk druk probeerde uit te oefenen, eigenlijk raakte zijn vuist haar nauwelijks aan, maakten alleen zijn knokkels contact. 'Je moet me echt een flinke zet geven, anders lukt het nooit.' Ze keek naar beneden. 'Of heb je nog nooit een meisje aangeraakt?'" Er zit voor Struif niets anders op dan steeds harder te duwen. Uiteindelijk lijkt het of "zijn handen helemaal in haar lichaam zouden verdwijnen, om daar op te lossen in het soepele vlees". Let wel, deze twee personen hadden elkaar tot tien minuten daarvóór nog nooit ontmoet. Hij de typische, wat

morsige klassieketalenvrijgezel; zij shagrokend, hoofddoekdragend integratiewonder. Een scène die lastig serieus te nemen valt, en dan zijn we nog maar op pagina 16. Toch wordt het thema van het nietsontziende rendementsdenken als boosaardige instantie in *Alles van waarde* krachtiger uitgewerkt dan in Van Oords debuutroman. Een lezer van literaire werken heeft misschien meer compassie met een verdwijnend oudheidkundig instituut dan met een uitstervende diersoort. En het kost minder moeite je in te leven in Wijnand Struif (alleen die *náám...*) en zijn manmoedige strijdmakkers, dan in Edo Morell, die als personage te veel blijft hangen in zijn stereotiepe rol als snelle jongen die van alles een media-event wil maken.

Met Lodewijk van Oord hebben we er een beloftevolle, interessante auteur bij. Zeker na *Alles van waarde*. Waar *Albrecht en wij* nog vertroebeld wordt door een ingenieus, maar veel te gekunsteld meerledig perspectief, gaat *Alles van waarde* zonder dralen op de verrassende finale af. Terwijl je bij *Albrecht en wij* soms niet weet of je met een allegorie, een persiflage of een sprookje te maken hebt, spreekt *Alles van waarde* duidelijke taal over een werkelijkheid die zich in elke universiteitsstad in de Lage Landen kan voordoen.

Waar Van Oord nog wel aan mag werken, is zijn stijl, die in zijn omslachtige stijfheid soms ronduit kolderiek is. Een voorbeeld uit *Albrecht en wij*: "Terwijl ik met getuitede lippen een wijsje fluit manoeuvreer ik mijn rijwiel door de mensenmassa heen. In een draf zoef ik langs het bibliotheekgebouw naar Edo's oprit, waar ik, na het straathek geopend en gesloten te hebben, mijn voorband in de gleuf van het rijwielhek laat zakken." En ook al heet het rijwiel in *Alles van waarde* intussen een fiets, dan nog blijft dit een houterige passage: "Een buurman kwam met de fiets in (*sic*) de hand door de poort naar binnen, parkeerde deze in de fietsstalling en wandelde zonder naar hem om te kijken Wijnand voorbij, om rechts in de dode hoek van de tuin te verdwijnen." Van Oord verdient een strengere redacteur.

RENÉ LEVERINK

LODEWIJK VAN OORD, *Alles van waarde*, Cossee, Amsterdam, 2016, 237 p; *Albrecht en wij*, 2014, 247 p.